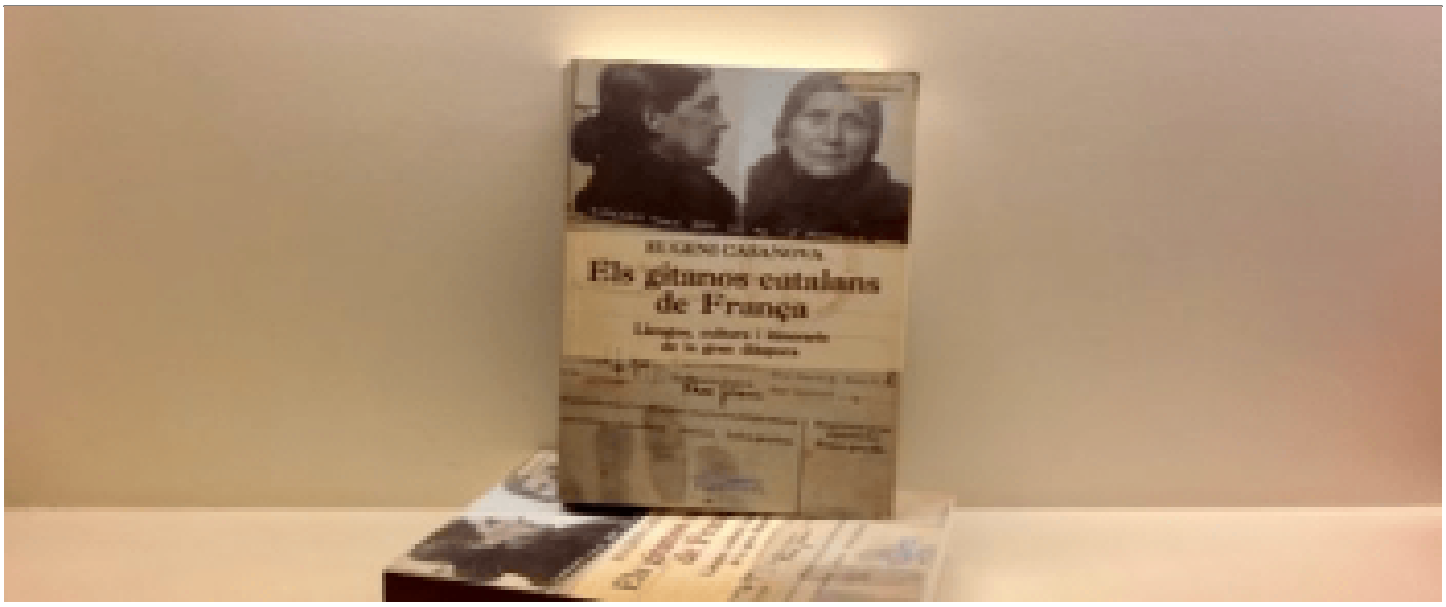

La llengua secreta

Autor: Màrius Serra
Data de publicació: 11-05-2021

Arran d'un llibre de l'Eugeni Casanova, ens fem ressò d'un antic article d'En Màrius Serra a la Vanguardia sobre les comunitats gitanes catalanoparlants que actualment hi ha França. És força conegut que a Perpinyà la comunitat gitana del barri de Sant Jaume ha mantingut el català. Però ningú no podia imaginar que els gitanos catalanoparlants s'estenguessin fins a la frontera belga.

Eugeni Casanova acaba de publicar un llibre important: Els gitanos catalans de França (Pagès editors). És un estudi aprofundit que agermana filologia i periodisme i que resumeix quatre anys d'investigacions sobre el terreny, en la tradició més gloriosa dels viatges filològics, però amb un plus aventurer que fa que sigui una lectura molt recomanable. Ras i curt, Casanova documenta més d'un centenar de comunitats de gitanos catalanoparlants escampades per tot França en l'actualitat. Els visita, els escolta i estableix que provenen de dues grans rutes migratòries que es remunten a finals del segle XVIII. Després de segles de prohibicions, una llei de 1783 va permetre que els gitanos poguessin viatjar. Els originaris de l'Empordà es van establir, primer, al Rosselló i, posteriorment, més enllà, resseguint la costa mediterrània. És força conegut, com a mínim en cercles catalanòfils, que a Perpinyà la comunitat gitana del barri de Sant Jaume ha mantingut el català. Però ningú no podia imaginar que els gitanos catalanoparlants s'estenguessin fins a la frontera belga. L'altra ruta, per la conca de la Garona, remet a un català de Lleida, amb notables empelts de l'aragonès, que encara parlen un grup minoritari d'aquests catalanoparlants secrets.

El valor del llibre de Casanova és que comença a cartografiar un territori verge que explica algunes curiositats relacionades amb la presència excèntrica del català. Per exemple, la notícia recollida pel filòleg Joan Alegret sobre el protagonista del film de François Truffaut L'enfant sauvage (1970), un nen gitano anomenat Jean-Pierre Cargol que es comunicava en català amb el director de fotografia, el barceloní Néstor Almendros. O l'històric guitarrista Manitas de Plata. O els reis de la rumba catalana Gipsy Kings. En general, la justificació de l'existència de catalans de França passa per dir que són de Perpinyà. I no. O no tots. Moltes comunitats gitanes a tot França parlen català, encara que el parlin poc de portes enfora. Casanova ho va veure clar quan en Rudy Baptiste, un jove pastor "de Narbona de tota la

vida” que als seus trenta anys parlava un català excel·lent, el va convidar a assistir a l’assemblea religiosa que dirigia. La majoria dels dos-cents assistents enraonaven en català, i molts tenien parents de Montpeller, Besiers, Carcasona, Lió... “A pertot”, li va dir Baptiste. Allò ultrapassava de llarg la influència perpinyanesa i l’instint periodístic de Casanova el va impulsar a agafar carretera. La seva tesi doctoral, treball paral·lel a aquest reportatge apassionant, obre la porta a una realitat lingüística fins avui ignota que afecta el català contemporani. No hi ha cap cens precís, entre altres coses perquè la República Francesa no permet aplegar dades racials, però el treball ingent de Casanova estableix que parlem d’un col·lectiu de desenes de milers de catalanoparlants a la República Francesa establerts fora del territori de l’anomenada Catalunya del Nord. Cognoms com Batista, Patrac, Ferrer, Pubill, Cargol o Malla en ciutats com Montpeller, Narbona, Besiers, Carcassona o Marsella parlen, en la intimitat, la mateixa llengua que Manuel Valls.

Marius Serra, escriptor i enigmista

https://www.lavanguardia.com/cultura/20161224/412863897749/la-llengua-secreta.html